

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 vtrum oporteat restitui, quod quis non abstulit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

Super quest. 63. artic. quartum.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum aliquis debeat restituere, quod non abstulit.

IN artic. 4. eiusdem questio. in rñsione ad primum. & secundum, dubiū est, quare dānū lucri cessantis ex pecunia mutuatā debet restitui creditori post morā, vt in litera dī, & non a principio absolute loquēdo. Nulla enim apparet inter hęc diffērentia, nisi qā post moram inuolūtariē sustinet dānū creditor, a principio autem voluntariē. Sed hęc ratio non valet, quia iustitię commutatiuę est adæquare rem rei, siue voluntariē, siue inuolūtariē quis dānū sustineat, vt patet in mutuo, & venditione voluntariis, & in furto, quo ad inuolūtaria. Propter quod si debitor pecunię, puta mille ducatorum, tenetur post morā ad aliquid plusquā mille ratione interesse lucri cessantis, oportet hoc debitum non aliunde prouenire, quā ex hoc, quod in litera dī. l. q. habens mille, non solum habet mille, sed habet lucrū in virtute, in quo damnificatur a debitore detinente illos mille. Ac per hoc, vt equaliter fiat rei ad rem, oportet restituere illi non solum mille, sed etiam quantum æstimatur valere lucrū in virtute, sicut in feminib⁹ destructis, quantum æstimatur fructus in virtute, non in actu, vt in litera dī. Et si ex hoc prouenit huiusmodi restitutio, cōsequens est, quod etiam a principio habens mille ducatos, non solum habet mille, sed lucrū in virtute. Ac per hoc voluntariē sustinens dānū mille, dū mutuat alteri, sustinet et dānū lucri in virtute. Ac per hoc debentur eidem non solum mille, sed aliquid equalens danno lucri, alioquin non restitueretur equalē. Et confirmatur, quia sicut habes femina in agro lata potest licite vendere messem, quā habet in virtute, non quantum valebit, sed quantum valet in comparatiōe tali existēs:

Lib. 5. cap. 4. como 3.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur, quod aliquis debeat restituere, quod non abstulit. Ille enim, qui dānū inferat alicui, tenetur dānnum remouere: sed quando aliquis damnificat aliquē vltra id, quod accipit, putat cum aliquis effodit femina, damnificat eum, qui seminavit in tota messe futura: & sic videtur, quod teneatur ad eius restitutionem: ergo aliquis tenetur ad restitutionem eius, quod non abstulit.

¶ 2 Præterea. Ille qui detinet pecuniam creditoris vltra terminū præfixum, videtur eum damnificare in toto eo, quod lucrari de pecunia posset: quod tamen ipse non aufert: ergo videtur, quod aliquis teneatur restituere, quod non abstulit.

¶ 3 Præterea. Iustitia humana deriuatur a iustitia diuina: sed Deo debet aliq̄s restituere plus, quā accepit ab eo, secundum illud Matth. 25. Sciebas, quod meto vbi nō semino, & congrego vbi non sparsi: ergo iustum est, ut etiam restituat homini aliquid, quod non accepit.

SED CONTRA est, quod recompensatio ad iustitiam pertinet, in quantum equalitatem facit: sed si aliquis restitueret, quod non accepit, hoc non esset equalē: ergo talis restitutio non est iustum, quod fiat.

RESPON. Dicendum, quod quicumque damnificat aliquem, videtur ei auferre id, in quo ipsum damnificat. Dānnum enim dicitur ex eo, quod aliquis minus habet, quā debet habere, secundum Philosophum in quinto * Ethicorum. Et ideo homo tenetur ad restitutionem eius, in quo aliquem damnificauit: sed aliquis damnificatur dupliciter. Vno modo, quia aufertur ei, quod actu habebat: & tale dānū est semper restituendum secundum recompensationem equalis, puta si aliquis damnificet aliquem diruens domum eius, tenetur ad tantum, quantum valet domus. Alio modo, si damnificet aliquē, impediēdo ne adipiscatur, quod erat in via habendi. Et tale dānnum non oportet recompensare ex æquo, quia minus est habere aliqd̄ uirtute, quā habere actu. Qui autem est in via adipiscendi aliquid, habet illud solum secundum uirtutem, uel potentiam:

F & ideo si redderetur ei, vt haberet hoc in actu, restitueretur ei, quod est ablatum non simpliciter, sed multiplicatum, quod non est de necessitate restitutionis, ut dictum est. * Tenetur tamen aliquam recompensationem facere secundum conditionem personarum, & negotiorum. Et per hoc patet responsio ad Primum, & Secundum. Nam ille qui semen sparsit in agro, nondum habet messem in actu, sed solum in uirtute. Et similiter ille, qui habet pecuniā, nondum habet lucrum in actu, sed solum in uirtute, & vtrunque potest multipliciter impediri.

AD TERTIVM dicendum, quod Deus nihil requirit ab homine, nisi bonum, quod ipse in nobis seminavit: & ideo uerbum illud, uel intelligitur secundum prauam existimationem serui pigri, qui existimauit se ab alio non accepisse: uel intelligitur quantum ad hoc, quod Deus requirit a nobis fructus donorum, qui sunt & ab eo, & a nobis: quamuis ipsa dona a Deo sint sine nobis.

ARTICVLVS V.

Vtrum oporteat semper restitutionem facere ei, a quo acceptum est aliquid.

AD QVINTVM sic proceditur. Videtur, quod non oporteat semper restitutionem facere ei, a quo acceptum est aliquid. Nulli enim debemus nocere: sed aliquis est in nocentum hominis, si redderetur, quod ab eo acceptum est: uel etiam in nocentum aliorum, puta si aliquis redderet gladium depositum furioso: ergo nōn semper est restituendum ei, a quo acceptum est.

¶ 2 Præterea. Ille, qui illicitè aliquid dedit, nō meretur illud recuperare: sed quandoque aliquis illicitè dat, quod alius etiam illicitè accepit, sicut apparet in dante, & recipiente aliquid simoniacè: ergo non semper restituendum est ei, a quo acceptum est.

¶ 3 Præterea. Nullus tenetur ad impossibile: sed quandoque est impossibile restituere ei, a quo acceptum est, uel quia est mortuus, uel quia est ignotus: ergo non restituendum est ei, a quo acceptum est.

¶ 4 Præterea. Magis debet homo reuocare ei, a quo maius beneficium accepit, personis homo plus accepit beneficium, qui mutauit, uel depositum, sicut per se patet: ergo magis subueniendum est personæ alteri, quā restituendum ei, a quo acceptum est.